

ЄВТУШЕНКО М.В., ст. викл. Харківська національна академія міського господарства

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ ПІДПРИЄМСТВОМ І ДЕРЖАВОЮ ТА НАПРЯМИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Ми сьогодні є свідками трансформації економічної системи країни, змін, які відбуваються у сфері земельних відносин. Виникають нові форми власності, здійснюють свою діяльність суб'єкти різних організаційно-правових форм господарювання, відмічаємо застосування державою нових механізмів державного регулювання, корінним чином здійснюється формування і зміна нормативно-правової бази. В цих умовах проблеми раціонального використання земельних ресурсів та охорони земель, застосування суб'єктами економіко-правових механізмів є сьогодні особливо актуальними. Проблеми і питання застосування цих механізмів особливо загострилися в сучасних умовах реформування земельних відносин, тому потребують ретельного аналізу шляхом розробки науково-методичних підходів, з метою їх вирішення і наступної реалізації державою, суб'єктами господарювання, підприємствами.

Як відомо, державне управління та регулювання землекористуванням характеризується розробкою та використанням системи економіко-правових, фінансових механізмів держави. Стосовно нашої країни то економіко-правові й фінансові механізми є одними із головних напрямів розробки і реалізації нової економічної політики України, елементами загальноекономічної державної політики, які повинні розвиватися відповідно до стану економіки суспільства. Отже, з метою реалізації ефективного управління земельними ресурсами державою здійснюється розробка цих механізмів. На рівні підприємства суб'єктами здійснюється використання правових, організаційних, фінансових, економічних механізмів. Державою здійснюється розробка цих механізмів шляхом прийняття відповідних

нормативних актів (стандартів, програм та інших нормативних документів). Підставами для аналізу, розробки і удосконалення правових механізмів є наступні: необхідність створення ефективних механізмів управління, регулювання земельних відносин в нових економічних умовах, необхідність впровадження суб'єктами раціонального землекористування, реалізація ринку землі. Кризові явища, які існують у землекористуванні, відсутність ефективної системи землекористування, обмеженість земельних ресурсів необхідно розглядати сьогодні як загрозу економічній незалежності, національній безпеці Україні. У країні вже сформувалися відносини власності, монополія держави на землю ліквідована, роль землі як об'єкта нерухомості і як товару постійно посилюється і буде посилюватися при реалізації ринку землі. Використання цих механізмів повинно бути більш значимим й ефективним в нових економічних умовах. Таким чином, необхідно відмітити, що з однієї сторони вирішення, розв'язання існуючих проблем і цих завдань можливо лише при посиленні ролі держави в управлінні земельними ресурсами шляхом реалізації земельної реформи, залучені земельних ресурсів у активний економічний обіг. З іншої сторони існує необхідність удосконалення існуючих механізмів шляхом вирішення питання відносно місця держави в їх реалізації. Тому перспективи вирішення вищевказаних завдань полягають у створенні і формуванні державою ефективних правових, економічних, організаційних механізмів з метою застосування їх суб'єктами у господарській діяльності. В сьогоденних умовах в процесі регулювання економічних відносин між суб'єктами, необхідно відмітити, що держава все ще регулює ці відносини, в більшості своїй, шляхом адміністративного втручання у відносини між суб'єктами, а також, неринковим втручанням. В сьогоденних умовах втручання держави у регулювання земельних відносин повинно полягати не стільки у реалізації командно-адміністративних методів управління, а скільки, у розробці, використанні та запровадженні державою з метою їх наступного

використання економічних засобів стимулювання. Застосування адміністративного механізму в процесі регулювання відносин між суб'єктами пояснюється тим, що адміністративні механізми займали відповідне місце у регулюванні відносин між суб'єктами шляхом створення відповідних адміністративних структур із певним комплексом повноважень, шляхом застосування владного примусу до суб'єктів правопорушників. Взагалі, використання адміністративного механізму в сьогоденні умовах при регулюванні земельних відносин не може вважатися ефективним і дієвим механізмом регулювання відносин між суб'єктами, бо він передбачає тільки використання норм, стандартів, приписів, відповідальність перед державою, здійснення контролю за суб'єктами і не передбачає певної матеріальної зацікавленості. Використання приписів є неефективним механізмом в умовах ринкової економіки, а тому, адміністративному механізму необхідно надати новий вектор спрямування та його використання з метою реалізації завдань, які поставлені перед державою та з урахуванням інтересів усіх суб'єктів, з метою запровадження ефективних ринкових механізмів в процесі здійснення землекористування. Адміністративний механізм, який застосовується державою є все ж необхідним, однак, стає більш дорогим й малоефективним, так як не передбачає використання матеріальної зацікавленості суб'єктів, а потребує утримання великої кількості контролерів. Використання адміністративних механізмів можливо в тих випадках, коли економічні методи не дають бажаного результату. Їх застосування дає позитивний результат в таких важливих напрямках, які використовує кожна держава: охорона навколишнього природного середовища, регулювання земельних відносин. Таким чином, місце та роль держави в системі управління не тільки не повинна зменшуватися, а навпаки, повинна збільшуватися з метою більш ефективного регулювання земельних відносин між суб'єктами. Тому реалізація та запровадження адміністративного, правового та економічного механізмів має важливе

практичне значення при ефективному їх поєднанні.

Не дивлячись на малу ефективність використання адміністративних механізмів, науковці в той же час відмічають необхідність і важливість їх використання, так як крім економічних методів, соціально орієнтована ринкова економіка вимагає і передбачає використання адміністративних методів втручання саме в ті сфери господарювання, де інші механізми не можуть дати швидких та бажаних результатів. Саме відсутність належного державного регулювання призвело до таких кризових явищ в економіці країни. В процесі регулювання відносин: держава-підприємство повинні переважати економічні відносини. Соціально орієнтована економіка передбачає використання економічних методів керівництва. Відсутність відповідних економічних важелів не зацікавлює суб'єктів раціонально використовувати природні ресурси і перешкоджає державі здійснювати відповідний контроль за землекористувачами. Порівняно із використанням адміністративних механізмів використання економічних механізмів є більш дієвим засобом економічного впливу на суб'єктів. Напрямок державного регулювання землекористуванням в певній частині повинен змінитися. В процесі застосування цих змін необхідно запровадити та використовувати такі ефективні адміністративно-правові, економічні механізми, які дозволи б державі запровадити й реалізувати у найближчий час ринок земель в Україні з урахуванням інтересів усіх землекористувачів, які дозволяють зацікавити підприємства раціонально використовувати природні ресурси. Суб'єкти не зацікавлені у раціональному використанні природних ресурсів бо результати їх дій не впливають на результати їх господарської діяльності. Основна мета держави при застосуванні економіко-правових й фінансових механізмів полягає у збільшенні, збереженні та відтворенні земельних ресурсів, екологічній цінності природних якостей земель. Застосування цих важливих механізмів спрямоване на землекористувачів з метою спонукання їх до позитивного виконання ними обов'язків раціонального використання та

охорони земель. Органи державної влади та місцевого самоврядування, в свою чергу, повинні створювати такі умови для суб'єктів-землекористувачів, які б дозволили власникам, землекористувачам, використовуючи чинне законодавство бути зацікавленими в реалізації раціонального землекористування, охороні земель та навколишнього середовища, взагалі. Тому відсутність відповідних економічних важелів не зацікавлює суб'єктів раціонально використовувати природні ресурси і перешкоджає державі здійснювати відповідний контроль за землекористувачами.

Головна мета економічного механізму полягає у застосуванні економічних важелів по відношенню до суб'єктів - землекористувачів в процесі здійснення ними господарської діяльності. В процесі реалізації цих механізмів державні командно-адміністративні методи управління землекористуванням змінюються на більш ефективні економічні методи. Застосування економічних механізмів впливу полягає у стимулюванні розвитку земельних відносин через податкове законодавство, кредитування, фінансування, використання важелів грошово-кредитної і бюджетної політики, субсидування та планування використання земель. Головними інструментами - складовими економіко-правового механізму, можна визначити використання наступних заходів економічного регулювання: застосування економічних стимулів, економічних гарантій та засобів покарання. В якості засобів покарання передбачається застосування фінансових санкцій до суб'єктів правопорушників.

Тому застосування економічного механізму, яке націлено на стимулювання суб'єктів раціонально використовувати земельні ресурси можна визнати в якості першочергового, який необхідно розробити і запровадити в нинішніх економічних умовах. Таким чином, в процесі реалізації суб'єктами нової: екологічної, земельної політики необхідно узгодження і поєднання інтересів як держави, суспільства так і землекористувачів.